

և մեք անպատրուակ դիցուք առաջի
յերրորդումն հատածի . և յուսամբ
ոչ անհնարինս անդանօր և ոչ անա-
խորժս ազգասիրաց բարբառել :

Բ Ա Ր Ո Յ Ա Կ Ա Ն

Ղ ա մ ֆ ո Ր Դ :

ՂԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆՍ մէջ օր մը ի-
րիկուան մոլթ ատեն գէշ ու վտան-
գաւոր տեղ մը ինկայ, վախէս սկսայ
շուտ քալել ու հեռալով փախչիլ . բայց
եկուր տես որ ոտքիս տակը կրակած
աւազ էր, չորս դիս փշոտ մացառներ
ու թուփեր . մէկ դիէն վախ, մէկալ
դիէն տանջանք : Երկինքն աղուոր էր,
բայց ինչ օգուտ երկնքին պարզութիւն
ու աստղերուն գեղեցկութիւնը, երբ-
որ աչքս գետնէն վեր չէի կրնար վեր-
ցնել : Վիշերուան անոյշ հովը չկը-
ցաւ խեղճ ճամբորդիս քրտինքը զո-
վացնել, որ սրտիս տագնապէն դուրս
կու տայի : Վանի որ առաջ կ'երթայի,
կարծէի թէ ան տանջանքիս վերջը
հասեր ու հանգստեանս ժամը կը մօ-
տենար . վասն զի տեսայ որ դիմացէն
արեւելեան դին կարմրեցաւ, աստ-
ղերն սկսան իրենց փայլունութիւնը
նետել, և գետինը քիչ մը աւելի պայ-
ծառացաւ : Ետով իմ վտանգաւոր
ճամբաս աւելի իմացուեցաւ . բայց
ես ուրախութենէս ինքզինքս կոր-
սնցուցած՝ կանչեցի . փառք Ետու-
ծոյ որ հասայ իմ քաղցր հայրենիքս .
ահա հայրենեացս աշտարակները հե-
ռուէն կը տեսնուին, պարիսպներուն
վրայ խաղաղութեան ճերմակ դրօ-
շակները կը ծածանին . ահ երթամ,
հայրենեացս գիրկը իյնամ ըսելուս
չմնաց, մէյմըն ալ ետեւէս արեւմտեան
լեռներէն յանկարծակի հասաւ մոլթ
ու խաւար մառախուղ մը . ետեւ դառ-
նամ ու նայիմ որ երկինք ու երկիր,
հայրենիք, ընտանիք, ամէն բան մը-
շուշին մէջ ծածկուեցան, և իմ ու-

րախ սրտիս վրայ թանձր տխրութիւն
մը նստաւ : Տես իմ յուսահատու-
թիւնս . կարծես թէ աչքիս դիմացը
վարագոյր մը իջաւ, երկինքն ու հայ-
րենիքս ինծմէ առաւ : Ուրիշ բան
չէի տեսներ, բայց միայն ոտքիս տակի
փոսերն ու վտանգները . կը տեսնէի
միայն աւազին վրայ օձերու սողացած
ճամբան ու գազանաց ոտնատեղիքը .
քանի՜ քանի անգամ վախն ու յոյսը
զիս մահուան դուռը տարին ու բե-
րին : Եւ վախերէն աչքերս մթնցած
ու ինքզինքս կորսնցուցած՝ արեւելք
կամ արեւմուտք երթալս չէի գիտեր .
ասանկ տեղ կենալը վտանգաւոր,
քալելը վտանգաւոր . բայց այնչափ
փախչումով քալեցի որ կարծէի թէ
ալ հիմա կը հասնիմ ու ցանկալի հայ-
րենեացս պարիսպներուն կը դպչիմ :
Բայց ափսոս որ գնացի ինկայ փշոտ
թուփերուն մէջ . աս տեղէն խալըսիմ
ըսելով քիչ մըն ալ առաջ երթալուս՝
սե արջ մը տեսայ, որ փուշերուն մէ-
ջէն խշրտալով իմ վրաս կը յարձը-
կէր . անկէ զարհուրելով կանչուը-
տեցի փախայ՝ վհի մը հանդիպեցայ,
վհէն փախչիմ ըսելով ժայռի մը զար-
նուեցայ : Արը չխալսելու գահա-
վէժ, դիմացս չմօտենալու ապառա-
ժուտ լեռներ . ահ, ինչ ընեմ, չորս կող-
մէս վտանգները զիս առեր են . ինչ
ընեմ, ո՛ր դառնամ . . . ետեւէս մահ,
առջեւէս մահ . գետինը զիս կըլլէ
կ'ուզէ, երկինքը վրաս փլչիլ կ'ուզէ .
ալ ճար չկայ, վար նետուիմ խալը-
սիմ . . . ըսելուս չմնաց, արթնցայ որ
երազ է :

Երազ էր տեսածս, բայց շատ
նման օրինակ է տգէտ մարդուն վիճա-
կին, որ մոլթ տեղուանք կը քալէ, ու
փուշերու մէջ կը պտըտի . ատեն կու-
գայ որ կարծես թէ իր բաղդին արեւը
խնտումով մը տեսնելու կ'ըլլայ, բայց
վրան վարագոյր մը կը ձգուի, և իր
մտքին վրայ նոր մշուշ մը կը պատէ .
խելքի ու բարոյականի ուղիղ ճամբա-
ները կը կորսուցնէ, փոսէ փոս ու
վտանգէ վտանգ կը գլորի . առջի բե-

րան գազան ախտերու ոտնատեղիքէն կը փախչէր, Գոթը անոնց դիմացը կ'եւէ կերակուր ըլլալու. վտանգները ոտքին տակը տեսնելով չգիտեր թէ ինչ ճար ընէ անոնցմէ խալըսելու: Ս'արդս թշնամիէն փախչելով չխալըսիր, պէտք է դիմացը արիւթ թէ կենայ ու կռուուի. ապա թէ ոչ, փախչիմ ըսելով աւելի մեծ որոգայթներու մէջ կը բռնուի, և վերջի յուսահատութեամբ իր օրերը անիծելով կը մեռնի:

Արեւմտեան, բարի ընթերցող, թէ որ որդւոց տէր ես, նայէ որ աղէկ դաստիարակութեամբ քու տղոցդ տգիտութեան մէջը փարատելու ճար ընես, որպէս զի իրենց քալելու ճամբան տեսնեն, և վտանգներէ կարենան ըզգուշանալ: Փարատէ մէջը կ'ըսեմ՝ ուսմունք ու գիտութիւն սորվեցընելով, որպէս զի արդարութեան լուսաւոր ճամբէն չխոտորին, ուրախ ու խաղաղ սրտով ուղիղ ճամբէն քալելով հասնին ու ելլեն երանութեան բլուրը, և հոն պարգևողին ձեռքէն ընդունին իրենց վայելուչ պսակը:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Երկու տարիէն ի վեր է որ զանազան բարեսէր անձինքներէ յորդորանք կը լսենք խօսքով և գրով՝ որ աս մեր Ղազմավիպին մէջ գոնէ երբեմն երբեմն հաւատոյ վերաբերեալ խնդիրներ ալ զնենք, որպէս զի աւելի պատուաւոր ու օգտակար ըլլայ մեր աշխատանքը: Այսպիսի բարեսիրտ և ճշմարտասէր անձանց պէտք եղած պատասխանը թէպէտ ըստ ժամանակին տուեր ու զիրենք գոհ ըրեր ենք, բայց առանձին թղթակցութեամբ լմնցեր է բանը. և մեր ուղածն ալ ան էր: Բայց որովհետեւ մօտերս նոյն առաջարկութիւնը և յորդորանքը ուրիշ այլևայլ տեղերէ ալ կը լսենք, հարկ համարեցանք որ մեր պատասխանը հոս համառօտ կերպով մը հը-

րատարակենք, որպէս զի ամէնքն ալ իմանան:

Յայտնի է ամենուն՝ թէ որ և իցէ բան կամ աշխատութիւն ան ատենը գովելի՝ պատուական ու օգտակար կ'ըլլայ, երբոր թէ վախճանը բարի է, և թէ ան բարի վախճանին հասնելու համար եղած աշխատութիւնը յարմար է: Երբ ներհակ, վախճանը չար ալ չըլլայ նէ, երբոր ան վախճանին հասցընող ճամբան կամ միջոցը ծուռ է, ան աշխատութիւնը պէտք է որ անօգուտ՝ ֆիաստակար ու պարսաւելի ըլլայ: Հիմա մեր Ղազմավիպ անունով օրագիրը հանելուս վախճանը ինչ է. բայց եթէ, ինչպէս որ առաջին յայտարարութեան մէջ ալ ըսինք, ասով որ և իցէ ուսումնական, տնտեսական ու բանասիրական տեղեկութիւնները բոլոր մեր ազգին մէջ դիւրին կերպով մը ծաւալենք: Իսկ աս վախճանիս հասնելու համար ինչ ո՞՞ր բռնեցինք ինչուան հիմա՝ ուրախ ենք որ շատին ու գրեթէ ամենուն հաճոյ եղեր է, թէպէտ և օրէ օր աւելի ալ կրնայ կատարելագործուիլ, ու մեր ազգին կարօտութիւնները լեցընել: Իսկ մէկը՝ թէ հապա հաւատոյ խնդիրներուն կամ խորհուրդներուն տեղեկանալու կարօտ չէ՞ մեր ազգը: — Եւ շատ կարօտ է, մանաւանդ աս թշուառ ատենիս՝ որ սուրբ հաւատոյ հիմունքը քանդող սկզբունքներ, և պաղ պաղ ու ծուռ ու մոռ վարդապետութիւններ սկսեր են սերմանուիլ մեր խեղճ ազգին մէջ: Բայց միթէ այսպիսի թեթեւ գրուածք մը՝ որ կենդանիներու, ճշիններու, գործիքներու, արհեստներու, կատակներու, առականերու, երազներու վրայ կը խօսի (թէպէտ և բարի և օգտակար վախճանով), արժան է որ սուրբ հաւատոյ սարսափելի խորհուրդներուն վրայ ալ բերան բանայ. կը վայլէ որ աստուածաշունչ սուրբ գրոց պատկառելի խօսքերուն վրայ մեկնութիւններ տայ. կը վայլէ որ աստուածաբանական բա-